

▣ XV AIEJI ▣ **WORLD CONGRESS** ★ **CONGRÈS MONDIAL**

▣ III ESTATAL ▣ **CONGRÉS DE L'EDUCADOR SOCIAL** ★ **CONGRESO DEL EDUCADOR SOCIAL**

BARCELONA - 6-9 JUNY 2001

TAULA RODONA C4.
LA CONSTRUCCIÓ DE LA PROFESSIÓ DE L'EDUCADOR SOCIAL A ESPANYA,
DES DEL PUNT DE VISTA
DE L'ASSOCIACIO ESTATAL D'EDUCACIÓ SOCIAL (ASEDES)

Manuel Gil
ASEDES
Andalusia (Espanya)

AMB EL SUPORT DE:

**Diputació
Barcelona**
xarxa de municipis

*Barcelona,
la ciutat de les persones*
Ajuntament **de Barcelona**

Socrates

AMB EL PATROCINI DE:

Aquesta comunicació pretén transmetre la construcció de la professió de l'educador i de l'educadora social a Espanya des del punt de vista del moviment associatiu professional. Per tant, es tracta de narrar una història, la de la construcció del moviment associatiu; la manera com hem anat progressant des de les associacions professionals fins als col·legis professionals, en la recerca d'aquest instrument cada cop més acurat, d'aquest "grup d'opinió" consistent, que cada cop es té més amb compte a l'hora de dissenyar polítiques socials i polítiques educatives en la formació dels nous professionals (incloent-hi la diplomatura en Educació Social). D'aquesta manera, doncs, s'apleguen aquestes línies des de l'aportació del col·lectiu que les ha fetes possibles, i no pas des de la individualitat del qui les escriu.

Un dels aspectes fonamentals de la reflexió quant a la qualitat i la deontologia de la pràctica professional de l'educador i de l'educadora social és la construcció d'una imatge professional determinada davant els requeriments i les exigències de la societat. Sens dubte, la imatge professional de l'educador i de l'educadora social a Espanya, i també la seva importància, es troba fermament vinculada al desenvolupament i a la culminació del moviment associatiu dels seus professionals.

A Espanya es fa una clara distinció entre el moviment associatiu professional i els sindicats d'acord amb la seva missió. Mentre que l'espai laboral, el de millores salarials i de condicions laborals, està còpsat pels sindicats, els interessos professionals, la mateixa construcció de la professió i dels espais professionals estan dins l'òrbita del moviment associatiu, per la qual cosa les associacions professionals i els col·legis professionals en són els portaveus. Heus ací el motiu per no fer més referències a aquest tema.

Són molts els professionals de l'àmbit social que han sorgit arran del desenvolupament de l'estat de benestar social. Tractar la diferència entre educador social i la resta de professionals, com és ara el treballador social, no és tampoc el propòsit d'aquesta comunicació. Això no obstant, per tal de centrar el tema caldrà fer alguna matisació des del punt de vista del sentit educatiu amb el qual s'emprenen les missions.

Per tant, doncs, el que pretenem fer és explicar el model de construcció de la professió a Espanya, tant en l'àmbit intern –creació de col·legis professionals a les disset autonomies– com en l'àmbit extern, si l'AIEJI ho considera pertinent.

Mirarem de fer explícit el motiu pel qual hem apostat pel model de col·legis professionals autonòmics i per què no hem optat pel col·legi professional estatal.

Finalment, plantejarem les tasques que ens resten per assolir, i que s'aniran aconseguint a mesura que es vagin creant els col·legis professionals autonòmics; reflexionar entorn de la funció social de la professió i la

responsabilitat social envers la societat, tot participant plenament en el debat polític, social i institucional amb les entitats públiques, tant per defensar els interessos professionals dels educadors i les educadores socials, com per representar el compromís social progressista del moviment associatiu al marge d'etiquetes polítiques (que romanen per als partits polítics) en el disseny de polítiques socials i educatives.

1. HISTÒRIA DE L'ASSOCIACIÓ ESTATAL D'EDUCACIÓ SOCIAL. ELS EDUCADORS SOCIALS CONSOLIDEN LA SEVA ORGANITZACIÓ A L'ESTAT

1.1. Darreres dècades

En les dues darreres dècades, el desenvolupament de la professió d'educador o educadora social experimentà un desenvolupament important amb la democràcia i el progressiu desenvolupament de l'estat del benestar. Vam assistir a l'aparició d'escoles de formació i d'associacions professionals, que van crear una primera federació d'associacions d'àmbit estatal l'any 1989.

1.2. Reconeixement acadèmic

Un esdeveniment molt important fou el Reial decret 1420/1991, de 30 d'agost, que aprovava la creació de la diplomatura universitària en Educació Social. Aquest també era un desig de les associacions d'educadors, que van col·laborar en els estudis previs.

1.3. El primer congrés d'educació social

L'abril de 1995 se celebrà el I Congrés Estatal de l'Educador Social, amb la participació, en l'àmbit professional, d'associacions d'educadors i, en l'àmbit acadèmic, de professors i estudiants de les primeres promocions. Calia construir el camí de futur que aplegués el passat, el present i el futur de l'educació social. Una de les conclusions més importants d'aquest congrés fou que calia caminar envers la consecució dels col·legis professionals, on els professionals que exercien d'educadors socials i els diplomats que començaven a sortir de les universitats es poguessin unir. Un model que recollís el passat i el futur dels educadors socials.

1.4. El primer col·legi d'educadors socials

El Parlament de Catalunya aprovà amb la Llei 15/1996, de 15 de novembre, el Col·legi d'Educadores i d'Educadors de Catalunya (CEESC). El primer col·legi era una realitat. Es comença a materialitzar aquest important objectiu.

1.5. Les associacions i el primer col·legi col·laboren

Les associacions d'educadors, organitzades entorn de la Federació d'Associacions Professionals d'Educadors Socials, i el primer col·legi

d'educadors, signen convenis de col·laboració i creen una comissió mixta de col·laboració. Aquesta comissió mixta impulsa la tasca d'homologació d'antigues titulacions amb la nova diplomatura, la representació davant d'organismes internacionals d'educadors socials i, especialment, la promoció de l'educació social a l'Estat, l'impuls i l'ajuda per a la creació de nous col·legis en les diverses autonomies, mitjançant la Comissió de Col·legis (annex 1). Fruit d'aquesta tasca trobem, actualment, que el segon col·legi d'educadors socials ja és una realitat i que a quatre autonomies ja s'ha presentat la sol·licitud formal de creació del corresponent col·legi.

1.6. El segon col·legi professional

El 21 de desembre de 2000, el Parlament de Galícia aprovà el Col·legi d'Educadors Socials de Galícia.

Ja tenim dos col·legis a l'Estat, quatre més a punt d'arribar i associacions professionals en gairebé totes les autonomies. Un èxit important de l'associacionisme professional.

1.7. L'Associació Estatal d'Educació Social, constituïda el desembre de 2000

La Federació neix com a marc de treball on s'integrarà el procés realitzat i on es podran situar les diferents organitzacions d'educadors socials i d'educació social que existeixen a l'Estat.

2. PER QUÈ UNA ASSOCIACIÓ ESTATAL D'EDUCACIÓ SOCIAL

Perquè necessitàvem un marc que organitzativament i jurídicament pogués acollir la diversitat d'associacions, per tal de treballar conjuntament en la construcció de la professió:

- Col·legis professionals existents
- Nous col·legis
- Associacions professionals
- Associacions d'estudiants
- Associacions de diplomats
- Associacions de col·lectius d'un àmbit concret

Perquè en mig de l'aparent heterogeneïtat i diversitat de la pràctica, de les referències conceptuals diverses, cal continuar la construcció d'una definició comuna de la professió.

Perquè entenem que, quant a la funció social, hem de prendre posició com a grup d'opinió consolidat enfront de les entitats públiques i participar en el disseny de polítiques socials.

3. FINALITAT

1. *L'Associació Estatal d'Educació Social* és un punt de trobada i d'intercanvi de les diferents realitats associatives en l'àmbit estatal.
2. *L'Associació Estatal d'Educació Social* es presenta com un interlocutor vàlid davant els poders públics per expressar i defensar la posició del col·lectiu professional en les polítiques socials.
3. *L'Associació Estatal d'Educació Social* promou, col·labora i organitza congressos, trobades, jornades, publicacions, etc., per possibilitar la recerca, la formació i la reflexió del col·lectiu.
4. *L'Associació Estatal d'Educació Social* posseeix una eina de comunicació valuosa, el portal d'Internet *eduso.net*.
5. *L'Associació Estatal d'Educació Social* aspira a tenir cada cop més representativitat i bona implantació territorial. Per això s'esmerça a fomentar l'associacionisme i promoure la creació de col·legis com a instrument d'organització del col·lectiu.
6. *L'Associació Estatal d'Educació Social* és membre de l'Associació Internacional d'Educadors Socials (AIEJI).

4. FINALITATS DE L'ASSOCIACIÓ ESTATAL D'EDUCACIÓ SOCIAL (ASEDES)

(Article 2 dels estatuts)

1. *Potenciar el reconeixement social i professional* de les educadores i educadors socials i de l'educació social.
2. *Promoure i cooperar en el desenvolupament de l'associacionisme* professional en l'àmbit autonòmic, estatal i internacional.
3. *Servir de punt de trobada de les diverses realitats associatives* de la professió en tot l'àmbit estatal.
4. *Cooperar en la creació a totes les comunitats autònomes de col·legis professionals:*
 - On les condicions de col·legiació de les educadores i educadors socials siguin com a mínim equivalents a les que ha desenvolupat la Llei catalana de creació del CEESC.
 - Que facilitin la lliure circulació de les educadores i educadors socials d'una comunitat a l'altra, i que puguin desenvolupar llur activitat professional sense cap altra limitació que no siguin les que s'han establert per llei.
 - Amb el compromís que el muntatge econòmic que es deriva de l'habilitació en un col·legi autonòmic d'educadores i educadors socials d'altres autonomies reverteixi en aquesta associació, per tal de finançar la consecució de les finalitats estatutàries.

5. *Fomentar l'estudi, la recerca i la formació* quant a les matèries que afecten l'exercici professional i l'educació social, per tal d'adequar-ne la pràctica a les necessitats i els interessos dels ciutadans.
6. *Treballar per aconseguir la norma jurídica* que permetrà realitzar un procés d'homologació amb la diplomatura d'Educació Social als educadors i educadores socials que han cursat formacions específiques amb una durada de tres anys, orientades envers la formació de l'educador social, en algunes de les escoles creades específicament amb aquest propòsit anteriorment a la inclusió d'aquests estudis en els actuals estudis universitaris de l'educació social.
7. *Treballar per aconseguir plans d'estudi* específics per tal que els professionals, educadores i educadors socials, obtinguin la diplomatura d'Educació Social.

5. MITJANS

Organitzacions membres de l'Associació Estatal d'Educació Social. Amb el nom d'Associació Estatal d'Educació Social es va constituir el 16 de desembre de 2000 a Madrid una associació estatal d'entitats d'educació social. Inicialment formen part d'aquesta associació les entitats següents:

- CEESC (Col·legi d'Educadores i Educadors Socials de Catalunya).
- FEAPES (Federació Estatal d'Associacions Professionals d'Educadors Socials).
- AESG (Associació d'Educadors Socials de Galícia).
- APESRM (Associació Professional d'Educadors Socials de la Regió de Múrcia).
- APESM (Associació Professional d'Educadors Socials de Madrid).
- ADESCAM (Associació de Diplomats Educadors Socials de la Comunitat Autònoma de Madrid).
- APESA (Associació Professional d'Educadors Socials d'Andalusia).
- APESCAM (Associació Professional d'Educadors Socials de Castella-la Manxa).
- APES CYL (Associació Professional d'Educadors Socials de Castella i Lleó).
- APES-ARAGÓN (Associació Professional d'Educadors Socials d'Aragó).
- APESN (Associació Professional d'Educadors Socials de Navarra).
- PAES (Professionals Asturians de l'Educació Social).
- AEXEDES (Associació Extremenya d'Estudiants i Diplomats en Educació Social).
- APESEX (Associació Professional d'Educadors Socials d'Extremadura).
- APESPV (Associació Professional d'Educadors Socials del País Valencià).
- APESIB (Associació Professional d'Educadors Socials de les Illes Balears).

6. PROJECTES DE FUTUR

6.1. En l'àmbit extern

En concret, des de la Presidència es perseguirà l'objectiu general d'assumir una veritable representativitat que faci esdevenir l'ASEDES la interlocutora inqüestionable de ministeris, Administració i altres instàncies en l'àmbit de l'educació social, a l'Estat espanyol.

Objectius específics:

- Fomentar les relacions institucionals.
- Establir línies de treball i col·laboració amb les diferents institucions, amb altres col·lectius professionals, amb la Universitat, etc.
- Ser present en fòrums, consells de participació de les administracions i qualsevol altra forma que es pugui articular per poder fer sentir la veu del col·lectiu professional i donar a conèixer la seva posició.
- Possibilitar espais de relació i treball conjunt entre les diverses realitats associatives de la professió, en l'àmbit estatal i internacional.

6.2. En l'àmbit intern

A la Vicepresidència de Relacions Internes –les línies d'actuació deriven de les finalitats proposades als estatuts de la Federació– li correspon de promoure l'associacionisme professional dels educadors i educadores socials en l'àmbit autonòmic i estatal, per tal d'esdevenir punt de trobada de les diferents realitats associatives. Coordinarà la promoció dels processos de col·legi iniciats i futurs.

Caldrà partir sempre de les demandes que se senten i s'expressen a cada territori. Els processos iniciats, o per iniciar, han de ser transparents i clars; es fonamentaran en acords i pactes, però mai en imposicions.

Objectius

- *Coneixement de la realitat del territori* des del mateix territori: realitat professional, demandes. Expectatives envers la promoció de l'associacionisme i envers la creació del col·legi professional.
- *Afavorir la creació d'associacions de professionals* o de diplomats allà on no n'hi ha.
- *Garantir suport tècnic* i, si és possible, econòmic a les associacions de tots els territoris, mitjançant cursos de formació (annex 2).
- *Creació de grups de treball* per a l'estudi de l'evolució de l'educació social i de la realitat professional a les diferents autonomies i a l'Estat:
 - L'educació social com a idea i com a procés, com a professió, com a control directe i indirecte dels desajustaments socials.

- Quins grups o entitats treballen amb supòsits educatius d'ordre social? Amb quina finalitat? Quins són els criteris que regeixen la seva organització? Aquests models són similars en les diferents autonomies?
- Com es relacionen aquestes entitats entre si i amb l'Administració corresponent?
- Quina percepció manifesten pel que fa a la feina que realitzen? Com valoren la realitat de l'educació social en la pràctica quotidiana? Quins plantejaments proposen de cara al futur? Com es poden orientar i millorar les seves intervencions?
- L'educador i l'educadora social com a professionals de l'educació social: perspectives actuals i de futur.
- Quin ha estat el paper de les associacions en la realitat professional? Què n'esperem dels col·legis professionals?

Amb l'objectiu de conèixer la realitat dels territoris s'està elaborant un qüestionari que ens permetrà de recollir informació sobre la realitat professional de cada territori i la disponibilitat de persones referent i de persones disposades a participar en grups de treball. Aquest qüestionari ens proporcionarà dades que es podran incloure a l'estudi de la realitat professional i ens permetrà d'establir nous plans de treball futur.

El treball de suport a les diferents autonomies s'especificarà tenint en compte diversos nivells:

6.3. Autonomies sense moviment associatiu

Aquestes són les autonomies que reben prioritat per part de la Vicepresidència de Relacions Internes.

6.3.1. Hem d'establir contacte en un termini no superior a tres mesos, un cop s'hagi aprovat el pla de treball. Aquest contacte s'establirà a través d'alguna persona que actuï com a referent o des de territoris propers. Cap territori no ha de quedar fora de la Federació.

6.3.2. Presentació de l'Associació Estatal d'Educació Social i del portal d'Internet www.eduso.net.

6.3.3. Promoció de jornades o taules rodones sobre la realitat professional de les educadores i educadors socials i de les experiències d'organització.

6.4. Autonomies amb moviment associatiu

Un cop establerts els contactes amb el referent, s'han d'elaborar els plans de treball per a cada autonomia, atenent-nos a les demandes expressades.

6.4.1. *Autonomies amb procés de col·legi iniciat.* A les autonomies que estan a punt de presentar la sol·licitud a la seva administració competent, se'ls ofereix assessorament i orientació en el procés des de la Comissió de Col·legis (annex 1), creada en el si de la Junta Directiva de la Federació. Es procura

l'intercanvi fluid d'informació d'altres col·legis o associacions amb processos més avançats, tot participant en els actes o reunions que se sol·licitin. Finalment, es dóna suport a les demandes econòmiques del territori segons la disponibilitat econòmica de la Federació per a objectius concrets, amb períodes establerts i revisables.

6.4.2. *En el pla de comunicació extern i intern:* Es crea una comissió de comunicació amb la finalitat d'orientar, desenvolupar i ampliar línies d'acció i de tutela del portal *eduso.net*, i també d'altres mitjans o suports d'informació i comunicació que pugués crear l'Associació Estatal d'Educació Social. En aquesta comissió s'integren i es fa realitat la representació i la participació de les entitats membres de la Federació en la configuració i la participació al portal de l'educació social www.eduso.net, que n'és l'instrument de comunicació.

ANNEX 1

1. LA COMISSIÓ DE COL·LEGIS

Es va optar per un model de col·legis autonòmics tant perquè actualment és matèria de competència legal autonòmica, com perquè pot facilitar el reconeixement de la realitat de la professió de cada territori.

S'arribà a un pacte entre les associacions quant a les habilitacions. Cada procés de constitució de col·legi nou ha de possibilitar l'habilitació de professionals d'altres territoris. D'altra banda, es va acordar alhora posar a disposició dels processos de col·legi següents els recursos generats en aquest cas. Amb això s'aconsegueixen els objectius següents:

- *Cada procés autonòmic pot disposar d'un increment de recursos econòmics i tècnics* en el moment en què el procés del col·legi està en la seva fase crítica.
- *Cada procés es beneficia de la força i la sinergia* que produeix el fet que cada cop hi hagi més col·legis constituïts al territori espanyol.
- *L'experiència acumulada* que proporciona la coordinació dels diferents processos implica poder assessorar més bé els processos que es produeixen tot seguit.
- *La mateixa dinàmica de treball* esdevindrà útil com a experiència de cara al futur funcionament del Consell de Col·legis. Alhora, ja es configura un funcionament descentralitzat que potenciarà el dinamisme de la professió a cada territori.

ANNEX 2

1. FORMACIÓ PER A COMBINAR LES ESTRATÈGIES I ELS PROCESSOS DE CREACIÓ DELS COL·LEGIS D'EDUCADORS I EDUCADORES SOCIALS

Espai formatiu, realitzat el desembre de l'any 2000, adreçat a totes les associacions membres de la Federació Estatal d'Educadors Socials, on s'ha treballat en els continguts següents:

1.1. Caracterització del procés de creació del col·legi professional

1.1.1. *Integració de perfils professionals*

1.1.2. *Consens entre tots els afectats*, diplomats i professionals en actiu

1.1.3. *Confluència amb altres interlocutors* de l'educació social: administracions, universitats, etc.

1.1.4. *Negociació política i administrativa*

1.2. Potencialitats i dificultats en el procés de creació del col·legi

1.2.1. *Els suports de les entitats impulsores del col·legi:*

- Tècnics.
- Infraestructurals.
- Personals.

1.2.2. *Interposició de reclamacions d'interessos:* universitats, diplomats, Administració, col·lectius que no se senten representats o per contra suplantats, etc.

1.2.3. *Vivència política de la creació del col·legi* com un "problema" i no pas com una solució enfront de la dispersió del sector.

1.3. Objectius dels col·legis d'educadors socials

1.3.1. *Referents de la professionalitat:*

- La qualitat.
- La coordinació.
- L'homogeneïtat.

1.3.2. *Interlocutors socials de l'educació social*

1.3.3. *Promotors de la investigació i de l'avenç* de les noves manifestacions de l'educació social.

1.4. Els col·legis entesos com a instruments

1.4.1. *Defensa i millora de l'espai professional*

1.4.2. *Millora de les condicions de vida dels ciutadans* (utilitat social en oposició a corporativisme)

1.4.3. *Un "jo col·lectiu" i coordinat*

1.5. Les lleis de col·legis d'educadors i educadores socials a l'Estat espanyol

1.5.1. *Homogeneïtat*

1.5.2. *Lleis aprovades* entre elles, que faciliten el mutu reconeixement

1.5.3. *Períodes transitoris* amb cert nivell de tutela per part de l'Administració

El segon espai formatiu es planteja per a aquelles noves associacions objectiu 1, ja que el seu contingut és el més pràctic del procés, amb funcions concretes, un cop aconseguida la Llei de creació del col·legi autonòmic. En aquest espai es treballaran els continguts següents.

1.6. Funcions de la Comissió Gestora

1.6.1. *L'assemblea constituent*

1.6.2. *Els estatuts definitius*

1.6.3. *Les demandes internes*

1.6.4. *Les demandes externes*

1.7. L'habilitació

1.7.1. *Diferència* entre habilitació, idoneïtat, homologació, etc.

1.7.2. *L'habilitació* com un procés obligatori de normalització de la professió pel qual tothom ha de passar

1.7.3. *Condicions d'habilitació* per a professionals

1.7.4. *Procés d'habilitació* de Catalunya

- Criteris
- Tasques administratives i tècniques
- Documents de treball

1.8. Aparell tècnic i administratiu

1.8.1. *Funcions*

1.8.2. *Organització*

1.8.3. *Documentació utilitzada*. S'acompanya amb una sessió en dia laborable del CEESC, per tal de conèixer dia rere dia la tasca que es duu a terme

Aquest projecte s'ha dut a terme amb el recolzament de la Comunitat Europea.

El contingut d'aquest projecte no reflecteix necessàriament les opinions de la Comunitat Europea, ni implica cap responsabilitat per part seva.